

L A R I N - K Y Ö S T I

I L O T Y T T Ö

TARINA LAITA-
KAUPUNGILTA

KUSTANNUSLIIKE
MINERVA O.-Y.
HELSINKI

KANSILEHDEN ON PIIRTÄNYT
TAIT. F. G. ÅLANDER.
KORISTEPIIRROKSET
TAIT. OSCAR FURUHJELM
PAINETTU
ÖFLUND & PETTERSSON Oy:n
KIVI- JA KIRJAPAINOSSA
HELSINGISSÄ 1919.

„JOKA ON SYNNTÖIN,
SE HEITTÄKÖÖN ENSIN
HÄNTÄ KIVELLÄ“

Miili oli kadottanut palveluspaikkansa. Talon herra oli häntä ahdistellut, kun hän siivosi tämän työhuonetta. Rouva oli sattunut sen näkemään. Talon nuori herrakin, lyseolainen, kävi joskus häntä keittiön puolella kiusoittelemassa, mutta Miili oli sille vain naureskellut; antoihan pojan virnakoida, olihan se huvittanut häntä, kun hän oli yksin rouvan ollessa torios-toksilla. Niinhän ne pojat maallakin. — Niin se Heikkikin, naapuritalon kulkurirenki! Sen kanssa oli lapsikin. Niin, äidin mökissä. Niille Miili riisti ja raastoi. Nuoret on nuoria, oli Miili miettinyt, nuori Lenni herrakin, sellainen orivarsa. . . . Mutta talon herra! Hyi, sellaista ei maillakaan siedetty! Se kamreeri oli tullut aamu-yöstä kotiin klubista, työhuoneessa oli käynyt Miilin käsivarteen. Ja rouva oli sattunut sen näkemään. Syyttä suotta oli hän nyt joutunut joutilaa-na mieron tielle. Miili pyyhki itkuisia silmiään. Ovi lupsahti lukkoon hänen takanaan ja hänen sisimmäs-sään lupsahti myös jotain lukkoon. Porraskäytävän kiviseinät kajahtivat niin kolkosti hänen korvissaan, kun hän paraat päällään ja loput kainalossa astui ka-

dulle.

Minne hän nyt menisi? Eihän hänellä tässä vieraassa kaupungissa ollut sukulaisia eikä tuttuja. Vanha äiti asui mökissään siellä kaukana Hämeessä. Entä veli? Missä lienee siellä kaukana vieraassa maassa ylioppilaslukujaan jatkamassa. Tokkopa enää Miiliä muisteli ja tokkopa se tuntisikaan niin monen vuoden kulu-
tua.

Miili oli joskus ennenkin kulkenut näitä katuja iltalomahetkinään. Aamuisin oli kadulla vihanneksien tuoresta torintuoksua, päivisin ryyti- ja lihapuotien sekä asvaltin hajua, mutta iltasin hajuvesien huumavaa lemua.

Tätä tietä oli joskus iltasin Miiliä vastaan astunut keveänä ja keimeänä Miilin nuoruudenkumppani, naapurimökin Manta, joka oli muuttanut nimensä Mirtsaksi. Mirtsa, entinen karjatyttö, kulki nyt puetuna hienoihin harsoihin ja pitseihin ja päässäkin oli sillä oikea ryökinän reuhkana, sellainen sulkaniekka sekä valkoiset sukat, jotka nilkan kohdalta vilah-
tivat kirjavien iltalyhtyjen valossa. Olipa Miiliä kerran tullut puhuttelevaankin, vaikka sillä mukamas oli niin kiire, kulki nopeasti edestakaisin katua mi-

hinkään poikkeamatta, kikatellen ja salaa iskien silmää seuraaville tai ohikulkeville herroille. Toisinaan ne iloisella tuulella ollessaan kävivät Mirtsan käsikynkkäänkin niinkuin kamreeri oli tehnyt hänelle. Hyi niitä herroja! Mirtsa oli sanonut asuvansa josakin merenrantakallioilla, laitakaupungilla, ja siellä oli muitakin tyttöjä ja siellä kävi paljon vieraita. — Liekö ollut kahvilan tai ruokalantapainen se Mirtsan palveluspaikka? Työtä oli vähän, oli sanonut, nukkua sai tarpeekseen, ja palkkaa sitä tuli aina juomarahoina yli tarpeenkin, niin. . .

Herrat ja joutilaat katukävelijät kääntyivät ympäri. Joku puhuttelikin Miiliä, mutta hän ei kääntänyt päätään. . Hän oli vielä niin järkytetty aamuises- ta kohtauksesta. Ja syyttömyys sytytti hänessä pala- van vihan tuollaisia mustasukkaisia, räyskeitä rouvia kohtaan, jotka imelin mielin ylistelevät toinen toisil- leen miestensä avuja, mutta kahdenkesken mukise- vat miehillensä syrjäsynneistä. —

Mitä Miili sille mahtoi, että hänellä oli terveenpu- nakat posket, solakka käynti ja sinisenkosteat, koreat silmät. Mitäpä hän niille silmilleen, mutta niillä oli hän jo tarpeekseen nähnyt sekä kaupunkien kodeissa

että näillä kadotuksen kaduilla paljon sellaista, jota hän maalla ei aavistanutkaan. Hänen nuori lehtolempensä, kesäinen suhteensa, joka oli synnyttänyt hänelle lapsen, ei suurkaupungissakaan ollut pilannut hänen tervettä maalaisvaistoaan. Hän oli vain harvoin sen jälkeen antautunut ja silloinkin vain jollekin valitulle puhtaasta rakkaudesta. . Ja lapsi, se oli ollut hänen pelastuksenaan tässä pyörteessä, mikä huimilla haluillaan ihan huumasi soitoillaan iltasilla Kappe-lista, supatuksillaan ja silkin suihinällään. Lapsen tähden oli hän lähtenyt maailmalle.

— **M**iili ei tiennyt, minne mennä, siksi seurasi hän väen virran mukana edes ja takaisin. Sadat silmät säteilivät hänen ohitsensa, sadat suut nauroivat. Mutta Miili oli kuin tiellä tässä joutavassa jonossa, häntä työkitiin, hän sekautui kulkiessaan, hän kulki suuressa surussaan kuin unissaan. Hän heräsi iloiseen huudahdukseen ja hänen eteensä ilmestyi lemuvesille ja viinille tuoksahtaan Mirtsa. —

— Katsos Miiliä! huudahti Mirtsa. Minne sinä nyt... näytät siltä kuin olisit itkenyt... Miili raukka, kyyhkyseni, kultaseni, sanoi Mirtsa sairaalloisen

herkkänä yövalvonnasta ja salajuomingeista ja syyteli sanoja sopottaen ja sammaltaen.

Ja Miili kertoi lyhyesti aamullisen kohtauksen.

— Vai sen poikia, huudahti Mirtsa, kun Miili oli lopettanut kertomuksensa. —

— **K**yllä minä sen kamreeri Reinperin tunnen, käy lauvantaisin meillä salaa, kuomussa tulee, ettei kukaan huomaa, huudahti taas Mirtsa ja vihelteli hiljaa. — Ja poika samallinen! Äskenkin seisoj taas Lindstedtin porttikäytävässä tähystellen tyttöjä, mutta en minä siitä välitä, ei oo antaa rahaa rakkaudesta. — Hui, nietua se on, sanoi Mirtsa ja sylkäsi katuun.

— Vai käy se Lenni herrakin, sellainen kiltti. . ? tokasi Miili.

— Isä ja poika, samaa luuta kuin pukki ja pukin-sarvi, huoripukkia, hahhaa!, hohotti Mirtsa rivosti.

— Mutta kuules, Miili, äkkiä Mirtsa sanoi, näin eilen veljesi, ihan varmasti, älä inttailekaan, ihan omilla silmilläni näin! Käveli hiukan noin viipun vaapun, iski silmääkin kuin olisi tuntenut. Tuntisko enää minua, Mäkipään Mantaa näissä hemsun hepeleissä. Se on riuska poika se sinun Toivo veljesi.

— Toivoko täällä! ilostui nyt Miili ja toivo alkoi taas sädehtiä hänen silmissään. Ehkä Toivo voisi toimittaa hänelle paremman palveluspaikan, ehkä ottaisi omaa talouttaan hoitamaan. Kyllä Miili hoitelsi ja voitelsi omaa veljeään kuin prinssiä ikään. Niin, mikä lie nyt iso herra, ottaakohan luokseen, ihmetteli Miili.

— Ole huoleti, kyllä ottaa. Ja nyt, Miili, mennään tuohon syrjäkahvilaan, minä tilaan ja tarjoon kahvit ja käsilaukussa on minulla hiukan muutakin — naista väkevämpää. Niin sanoen veti Mirtsa Miiliä puoliväkinen käsivarresta.

— Kyllä sinä vielä ehdit tavata veljesi, ethän vielä tiedä hänen osoitettaankaan.

He poikkesivat erääseen kahvilaan, jonka ovesta sukeltautui hämääseen, tupakansauhun sekaiseen huoneeseen rakastavia pareja toinen toisensa jälkeen. Mirtsa tilasi kahvit.

Miili katseli ympärilleen. Pienien pöytien ympärillä istui nuoria tyttöjä ja poikia päät kurotettuina liikutusten, hypistellen ja hyväillen toisiaan muiden silmiltä salatulla sulavuudella. Istuipa siellä joku yksinäinen neiti, joka odotti rakastajaansa, vanha ve-

näläinen herra nurkassa luki sanomalehtiä, pöytien välillä kulki kerjäläisiä. Ja savun seasta eroitti Miili nyt Lenni herrankin, joka poltteli sikaaria ja vilkuili ja nyökäytti päätään kiiluvin, kiimavin katsein. Miili tuli iloiseksi tästä ihmisvilinän hiljaisesta, hillitystä iloisuudesta, jonka alla väreili aavistuksia ja arkoja mielihaluja. Hän oli iloinen siksi, että tapaisi vielä veljensä. — Miili vastasi vakoillen ja varovasti Lennin nyökkäykseen, joka yhdisti heidän alkanutta ystävyyttään.

Mutta Mirtsa puhua porotti. Samassa tuotiin kahvit, ja Mirtsa otti laukusta pienen, pyöreän pullon, josta hän kaatoi vihertävää, heinänheleää nestettä lasiin.

— Tule sinä meille, Miili, sanoi Mirtsa ajattele-mattoman vieikkaasti. Siellä ei sinun tarvitse passata ja pokkuroida röyhkeitä rouvanjuippia, olet ja elät, muutat ja menet kuinka luontoas lystää. Eikä se meidän mutsi, meidän mamma liialla työllä rasita. Huvitat herroja ja hierot hyviä kauppoja. Toisinaan voit yössä satasenkin saada. . .

Miili joi ja ihmetteli. Hieno, makea juoma alkoi kiertää suonissa. Hän tunsyi sydämalassaan niin suloisen ja armaan ailahduksen, humautti ja hullaannutti niin, että nauratti. Ja hän nauroi Mirtsan kaksimielisille sukkeluuksille, joita hän ei oikein ymmärtänyt. Nauroi niinkuin painajaisesta päässyt, niinkuin sellainen nauraa, joka on katkeruuteen saakka yksinäisessä surussa äsken itkenyt. Mirtsa humaltui ja hotisi:

— Näkisitpä, Miili, minun neitsytkammioni, neitsyt—, hahhaa! Minulla on sänky, säikkyvä messinkipalloinen kuin keisarinmalla, niin, silkkipunapieluksinen, oikeat resoorit, niin resoorit, joissa hyllyy ja heiluu ihan hyvikseen. Ja iso seinäpeili ihan sängyn vieressä — — Minulla on kultakehyspiironkikin, punainen hieno pöytä ja sakituolit, oh, näkisit tätä kaikkea koreutta, niin, niin! Minulle lahjoitti ne „ukkonit“, kaupparatsu, joka kulkee aina Pietarinmatkoilla, jaa, jaa! Entäs silkkijakkara ja turkkilaiset tohvelit, yösilkkipaitani. Niin, toisinaan minä tanssin peilin edessä ylläni vain viikunanlehdäleninki, herrat tykkäävät niin semmoisesta . . . Niitä vilisee meillä niin, että piha on täynnä odottavia vossikoita.

— Otetaan taas pieni partakyyvärä, sopersi Mirtsa

ja täytti liköörillä lasit. Sitten sytytti hän hienotuoksuisen, venäläisen savukkeen ja poltteli sitä nautinnolla pää taaksepäin kenossa.

— Poltatko sinä tupakkaa?, ihmetteli Miili.

— Poltanpa niinkin, herrathan ne opettavat poltamaan niinkuin moneen muuhunkin — juomaankin. Mutta kotona minä hieron nuuskaa hampaisiini, se huumaa näet heti. Otappa sinäkin yksi sikurietti, kehoitti Mirtsa hienostellen. Miili otti piloillaan savukkeen, nauraen hän sen sytytti. Häntä alkoi yskittää ja naurattaa.

Samassa astui hienosti kumartaen nurkka-aitauksen takaa nuori herra.

— Suvaitsevatko, neidit, että minä teen seuraa, sanoi nuorukainen.

— Lenni, tuttisuu. Onks sulla rahaa vai olekkos isäältä varastanut? Mirtsa huudahti ja veti Lenniä hiasta istumaan. Taitaa olla vanhoja tuttuja, ettei tarvitse resenteerata, kikatti Mirtsa.

Lenni istahti hiukan hämillään ja katseli varovasti ympärilleen.

— Sinä olet sellainen köyhä koulurotta, mutta

hauska ja kiltti sinä olet, hauskempi kuin isäsi, se kaposäärinen kamreeri!

Miilikin tunsi jo verensä vilkkaammaksi ja rohkeammaksi. Hänestä tuntui ikäänkuin Lenni olisi istunut hyvin kaukana ja kuitenkin aivan lähellä, niin ihmeen lähellä, että olisi tehnyt mieli kosketella . . .

— Hahhaa, hohotti taas Mirtsa, tietäkääs mitä, minä kirjoitin äsken maalle äidilleni; „minä olen täällä finissä pääkaupungissa alkanut pitää *Lihakauppaa!*“

— Niin, minä myyn lihaa, *omaa lihaani* huikeasta hinnasta ensimmäiselle kysyjälle.

Miili ei kuullut eikä ymmärtänyt Mirtsan salaviit-
tausta, hänkin kikatti muiden mukana.

Ihmisten liikkeet ja äänet, lasien ja lusikoiden kilinä, gramofoonin soitto ja vilkas vilinä ympärillä olivat nousseet Miilin päähän. Hän oli siinä onnellisessa tunteen tilassa, että unohti kaiken katkeruuden . . .

Hän olisi hiljaa tahtonut hyväillä Toivon kiharais-
ta päätä.

Hän oli niin rakkaudensairas. Hän janosi yksinäis-
inä, ystävättöminä iltoina niin hellän hivelevästi hy-

väilyä tai edes jonkinlaista osanottoa, mikä muistuttaisi edes kadotetun vastarakkauden valheellista varjoa.

Hän katseli kiihkeän kainosti Lenniä, sekava seura esti nyt hänen hillitöntä mielihaluaan. Sillä Lenni oli koko ajan ollut niin ystävällinen, salaa hän oli painanut Miilin kättä, johon kosketukseen hän rakkauden kiihkeässä kaihossaan oli vastannut vakavan viennosti. Lopulta herätti Mirtsa koko seuran yllättävällä huudolla:

— Hei ja helvetti! Hyi tätä kirottua elämää! Mennääs nyt meille kaikki, minä pistoovan, koska tapasin Miilin, vanhan nuoruuteni ystäväni

— Otetaan vossikka ja ajetaan meidän kraaliin. Hei, komiasti komiskalla somiasti rallatteli Mirtsa.

Miili ei ymmärtänyt, mitä kraalilla tarkoitettiin. Meluten kaikki nousivat pöydästä ja työntyivät ovesta kadulle.

Hepo kiidätteli pitkin Isoa Roobertinkatua. Rattaat puiskauttivat Miiliä tavan takaa taaksepäin. Hetkeksi jäi hän tuijottamaan taivaalle. Syksyiset tähdet olivat syttyneet kuin tulikukkaset ja ylhäältä oli Miili kuulevinaan siipien kahinan alitse tähtimeren suuntau-

tuvan kohden kaukaisuutta. Kurjenaura halkoi täh-
timerta ja sen kärjen edestä singahti joku lentotähti
avaruuteen yli kattojen. Siipien kahinassa oli jotain
paulavitsojen ja hankojen harinan kaltaista ääntä yk-
sinäiseltä järvenselältä. Ja Miili muisti monet lapsuu-
tensa hetket, jolloin hän mökinpihalta oli silmillään
seurannut kurkien komeata lentoa. Tuon saman ää-
nien kutsuvan ja kohoavan soiton hän oli kuullut yk-
sin aitassa maatessaan odotellessaan ainoata armas-
tansa . . . Mökki ja sen luona yksinäinen lampi. Siellä
oli Miili elänyt onnellisimmat lapsuutensa päivät. Sen
jälkeen oli hänenkin elämänsä ollut ainaista muut-
toa. —

Miili heräsi kuin huumauksesta, hän näki katulyh-
tyjen valojen kiitävän ohitsensa, kuuli Mirtsan nau-
run vierellään ja näki hämärässä Lennin hahmon, jo-
ka istui kuskipukilla . . . Hevosenkengät säkenöivät ja
tähdet lensivät kauas yli kattojen. Hän tunsu pelolla
kiitävänsä jotain epämääräistä, tummaa ja tuntema-
tonta kohden, jotain salaperäistä ja saastaista, josta
ei ollut pakoa eikä paluuta. Miilin olisi onnettomuu-
dessaan tehnyt mieli hypähtää kadulle, juosta, juosta
pakoon pimeätä painajaista, joka ahdisteli kurkusta.

Mutta Mirtsa oli kietonut kätensä hänen vyötäröilleen. Jokin kova kuin kohtalo puristi hänet siihen paikkaan ja samalla oli tässä vilkkaassa vauhdissa jotain tempaavaa ja tenhoavaa, mikä veti, veti kuin pyörre pinnalta mustiin, mutaisiin pohjavesiin, joista ei enään pulppunut elämän raikkaiden rautalähteiden poreita.

Kadut vaihtelivat ja talot pienenivät. Miili kiiteli ohi työmiesasuntojen, joiden porteilla likaiset lapset seisoivat, ryysyiset akat kinastelivat. Joku jätkä kulki pitkin katuja hoiperrellen. Avonaisista ikkunoista häämöitti paljaita naisien käsivarsia pimeyden porttoloista. Pitkin katuvieriä ajurit ajoivat hiljaa pysähtyen ja vaaniskellen yöllisiä kulkijoita ajaakseen niitä tiettyjen tyttöjen asuntoihin.

Lopulta aukeni Miilin selvenneiden silmien eteen aava meri. Se kolkutti kallioita kuin huono omatunto. Pitkin rantatietä hölkkä nyt hepo, poikkesi mökkien ohi johtavalle tielle, pysähtyi isomman mökin kallioiselle pihalle. Pihalla seisoj jo ennestään odotteleva hevonen ja uninen ajuri.

Kaikki nousivat rattailta. Punaisesta mökistä nä-

kyi punaista valoa. Mirtsa koputti ovelle, joka oli pienellä luukulla varustettu. Luukku aukeni. Aukkoon ilmestyi pyöreä, punottava naisen pää, joka nyökäytti. Ovi aukeni, nainen katosi. Porstuassa paloi pahalle käryävä, seinään kiinnitetty läkkilamppu, „kitupiikki“. Kun Miili astui ovesta, narisi se kuin ilkeästi nauraen. Miili hätkähti, kun se lupsahti kiinni, tuntui niin oudolle mökin ulkopuolinen yksinkertaisuus ja sisustan epämääräisen sekava ylellisyys. Ja huoneen amppeleista ammitti punainen, helvetillinen hohto valaisten punertavat peitteet, peilit, sohvut ja punaiset tapetit. Huoneessa oli jotain kiihoittavaa ja aisteja lamauttavaa, jota myskin ja tökötintapainen haju vain lisäsi.

Kun Mirtsa oli tullut huoneeseen, huudahti hän:

— Mutta missä minun pieni kultapuluni on? Hän otti kaapilta kyyhkysen, joka oli sinne paennut.

— Katsos, Miili, tämän raukan löysin minä kadulta, se oli sairas ja likainen. Viikon olen minä sitä ruokkinut ja hoitanut. Katsos, kuinka se on pilannut minun huonekalujani. Mutta minä annan sen pikku pululle anteeksi. Se on sellainen katulintu niin kuin minäkin, se raukka! Mutta nyt se on terve ja nyt

minä päästän sen vapauteen, katsos! Ja Mirtsa nosti kyyhkysen kädelleen ja asetti sen avonaisen akkunan laudalle. Kyyhkynen katseli ympärilleen, kuuli kurkien kuikutuksen korkeudesta, sitten se Mirtsaan päin kääntyen lehahti lentoon.

— **H**uomasitko, Miili, se katseli taakseen ikäänkuin se olisi kiittänyt. Niin, sanottakoon meistä mitä hyvänsä, mutta onhan meilläkin sydäntä, puhui Mirtsa hiukan hämillään ja alkoi pukeutua. Hän riisuutui ja puki ylleen vain ohkasen, läpikuultavan verkkovai-
pan, joka ulettui melkein nilkkoihin. Hän käänteli itseään ison vuodepeilin edessä, toisinaan hän kulki viereisissä huoneissa, jolloin nuoraanpunotut, värilliset lasiputkiverhot kilisivät ja välkkyivät. Hän solah-
ti niiden läpi norjasti kuin käärme ruohikon korsien läpi. Viereisestä huoneesta kuului jo vieraita ääniä. Mirtsa palasi kantaen viiniä ja limonaatipulloja. Len-
ni istui ja katseli hymyillen Miiliä.

Mirtsa alkoi nyt maalata poskiaan, mustasi silmä-
ripsiään ja puuteroi nenäänsä, kaulaansa ja otsaan-
sa.

Miili katseli seinän kuvia. Ne olivat enimmäkseen alastomien naisten eri asentoja esittäviä kuvia. Mutta erikoisesti sattui hänen silmiinsä nuoren naisen kuva, joka oli polvillaan maassa, kädet selän taa sidottuna. Miili tunsu jonkinlaista yhteyttä tämän kuvan kanssa. Hänkin oli kuin sidottu, oli onnettomuutensa orjatar, kukapa avaisi sietämättömän elämän solmun? Olikohan Mirtsakin miettinyt samaa ripustaessaan oudon kuvan muiden, miesten mieltä kiihoittavien kuvien rinnalle.

— Ja nyt minä olen puhdas kuin pesty kekäle! nauri Mirtsa.

— Nyt me juomme tupaantuliaisia, Miilin onneksi! Toivotaan, että sinä viihdyt uudessa palveluspaikassasi, minä puhuin jo meidän „rouvallemme“.

Miiliä oli painostanut huoneen tukahuttava ilma, hän oli vieläkin epätietoinen siitä, mitä kaikkea tässä mökissä hommittiin. Hän arveli sitä jonkinlaiseksi ulkoravintolaksi. Toisinaan oli hänen mielenä tehnyt lähteä, mutta mitenkä hän yksin...? Hän oli väsynyt, voisihan hän vielä odottaa, odottaa vielä huomiseen, kunnes tapaisi veljensä. Mutta jollei tä-

mä suostuisi ottamaan häntä hoitoonsa, voisi hän etsiä muualtakin. . . Pahimmassa tapauksessa voisi hän jäädä tänne. . . toistaiseksi. Miili maisteli muiden mukana makeata viiniä, sillä hänen oli jano. Samassa lasiputket kilisivät. Huoneeseen astui lihavahko, keskiikäinen nainen, jonka posket, leuvat ja rennosti riipuvat rinnat hyllyivät, hän kulki laahustellen ja vellosti. Kasvot olivat ihraiset ja valkeanvipevät, mutta silmissä oli ilkeä ja tiukka tuike.

Miili nousi ja niijasi.

— Vai tässä on se uusi tulokas. . . no, no, kyllä sinä täällä viihdyt, kun saat oikein silkkilänninkin ja pit-sipuseron. Täällä on hyvä olla, kunhan totut hiukan valvomaan. . . Kas kun ei vieraita jo kuulu, sanoi lihava löytys ja purjehti taas heilahdellen tiehensä.

Ilta kului hauskaasti Miilin mielestä. Painostus oli kadonnut. He istuivat pöydän ympärillä. Mirtsa kertoi kaskuja, Lennin kanssa pelasivat he mustaa Pekkaa, ja Mirtsa kaatoi viiniä, jota Miili mielihyvissään maisteli. Hän kuunteli ja kikatteli muiden mukana. Toisinaan oli Miili kuulevinaan kulkusten kilinää pihalta ja outoja ääniä viereisistä huoneista. Toisinaan kato-

si sinne Mirtsa, kuului korkkien pauketta, toisinaan naisten ja miesten naurua. Mutta Miili ei kiinnittänyt siihen erikoista huomiota. Mirtsa palasi ja kertoi helänitkuisella äänellä, että hän elätti Helsingissä pientä veljeään, joka kävi koulua ja äidilleenkin sanoi hän lähettävänsä usein rahoja. Niin, niin, eihän Mirtsa ollut niin huono kuin maailma huuteli. Miilikin muisteli nyt äitiään ja veljeään. Hän tunsu hämäästi, että hän oli luisumassa oikealta tieltä, muisti äitinsä varoitukset ja veljensä. . . Silloin hänen taas olisi tehnyt mielensä hiipiä hiljaa pois kenenkään näkemättä, mutta Lenni oli aina hänen lähellään, tämä ei päästänyt häntä hetkeksikään vapaaksi.

— Ja mitä meistä tällaisista vanhemmiten tulee? puhui Mirtsa katkerasti. Sairaita saunottajia, viheliäisiä luutamuijia, jotka kropsivat Esplanaatilla lehtiä puunjuurilta. Ehkä joku typerä työmies nai jonkun, toisen joku hassahtava herrasmies, jonka me hassahtavina petämme. Meissä sykkii synnin veri. Mutta hui, hai, mitäs näistä maallisista, sanoi Mirtsa ilveh-tien.

Viereisestä huoneesta alkoi jo kuulua äänekkäämpää melua, siellä riideltiin jostakin. . . rikotusta esi-

neestä ja rahoista. Toisinaan vanha piano alkoi rämistä, kuului kolinaa ja tanssin askeleita ja naisten huutoja. Miili alkoi humaltua, seinät häilyivät hänen silmissään ja punaiset valot hyppivät hullunkurisesti hänen silmissään.

Äkkiä paukahti ovi ikäänkuin joku olisi viskannut siihen pullon. Kuului rytinää ikäänkuin joku raskas olento olisi otellut toisen kanssa. Mirtsa lukitsi oven ja asetti sormen suulleen.

— Älä pelkää, Miili, herrat siellä vain hiukan selvittelevät asioitaan. Tämä on niin tavallista täällä, siihen tottuu. Kyllä meidän mutsi tappelun tasoittaa, sillä on oikein jätkän jäntereet.

Miiliä alkoi peloittaa. Kamppailu oven takana kävi vain rajummaksi. Pianon rämpytys oli laannut, kuului sadatuksia ja hyssytyksiä. Ovi jyskyi ja jyrisi, joku painui siihen koko hartiavoimallaan. Miili seisoivatisten lattialla katse suunnattuna näkymätöntä melua kohden, Lenni oli siirtynyt jonnekin nurkkaan. Silloin kuului valtavampi jysähdys, ovi murtui ja lensi auki.

Oviaukosta eroitti kaksi kookasta miestä, jotka olivat tarrautuneet kiinni toinen toisiinsa. Näkyi kak-

si pörröistä päätä, neljä ympärilleen huitovaa kättä. Huoneeseen kääntyneet kasvot Lenni eroitti heti. Kamreeri Reinberg seisoikin kynnyksellä työntäen edellään miestä, jonka kasvoja ei näkynyt. Hetken isä ja poika jäivät tuijottamaan toinen toisiinsa. Isä hellitti otteen, löi otsaansa ja huudahti: Lenni, sinäkin täällä, minun poikani, poikani! Kamreeri vetäytyi äkkiä takaisin huoneeseen. Lenni seisoikin kuin kiinninaulittuna nurkkaansa, kurkku korisi eikä hän saanut ääntä huuliltaan, katse harhaili kuin hukkuvan levottomasti ympäri huonetta. Tämän nuorukaisen eteen oli äkkiä noussut ikäänkuin haamuna hänen oma isänsä, jota hän oli rakastanut. Varjo-elämän kolkon kuulun partaalla hän siinä seisoikin tutisten. Tämä kuva jäisi häpeämerkkinä iäksi hänen nuoreen sieluunsa, se oli rikkova isän ja pojan suhteen ainiaaksi. Entä isä? Ehkä hän viereisessä huoneessa tunsi aivan samantlaisia tunteita, vielä kolkompia kaikessa kaameudessaan. Tämä yö oli järkyttänyt yhden perheen onnen, kahden ihmisen toivorikkaan elämän.

Kauhukseen oli Miilikin huomannut kamreerin, kun tämä kiihkeä hehku kasvoillaan oli hetken tuijottanut kuin hukkuva omaan poikaansa. Mutta Mirt-

sa hyppäsi äkkiä tuolille, sammutti amppelin, tarttui Lennin käteen ja kiskoi hänet jonnekin sivuhuoneisiin.

Miili oli pimeässä. Hän kuuli huoneesta huohotusta, joku asteli hoippuen edestakaisin koperoiden eteensä. Lämmin käsi sattui Miilin käsivarteen ja äkkiä tunsu hän, kuinka joku puristi häntä, riuhtoi rinnalleen ja veti. Miili kamppaili, hän tunsu ikäänkuin kohtalon koura nyt olisi iskenyt häneen heltymättömästi, irtipäästämättä; tämä oli ottelua elämästä ja kuolemasta, onnesta ja häpeästä. Outo mies puristi häntä yhä lujemmin. Miili tunsu, kuinka jalat irtaantuivat maasta, hän kohosi ilmaan ja paiskautui pimeässä jollekin pehmeälle . . . Hän huudahti, joku kietoi kätensä hänen ympärilleen ja tavoitti hänen huu-
lian.

— **N**o, no, tyttöni, mitäs siinä rimpuilet?

Miili alkoi huutaa.

— Älä huuda, kuiskasi ääni pimeästä!

Miilistä tuntui ääni niin tutulta, että hän hätkähti ja vaiken.

— Kas niin, johan ymmärsit . . .

Miiliä painosti ja peloitti tämä ääni ikäänkuin siinä olisi soinnut salaperäisenä jumalanääni. Hän otte-
li kuin Jakob jumalansa kanssa, oman kurjan kohtalonsa kanssa yön yllättävässä yksinäisyydessä. Mihin Lenni, Mirtsa, kamreeri, kaikki olivat kadonneet, eikö kukaan tullut häntä auttamaan? Jostain kaukaa hän kuuli vain pidätetyn naurun helähdyksen, seinän takaa toisesta huoneesta kuului pään pehmeä kolahdus seinään, sitten kuiskasi joku outoja sanoja. Tämä oli hornan luola, hämärä helvetti, jossa äsken oli palanut punainen liekki, syövyttäen sielua. Voi, Jumala, voi, Jumala, voi! Miili ja vaipui väsyneenä ja voimattomana vuoteelle.

— **H**ys, hiljaa, älä nyt hiisku, sanoi taas se tuttu ääni, minä otan tulta, että näen sinun kasvosi. Perh. . !
— Samassa tunsu Miili valon valahtavan kasvoilleen. Hän kiljahti kauhusta, hän oli nähnyt Toivon, oman veljensä kasvot. Toivo irroitti nopeasti kätensä ja hyppähti pystyyn.

— Miili, sinä täällä? Voi, kauhistus, mitä minä olen tehnyt, mitä minä olin tehdä, sanoi Toivo tarttuen ohimoonsa ja vaipui tuolille. Puoliselvenneenä hän jäi julman jurosti tuijottamaan eteensä. Miili nousi äk-

kiä ylös ja sytytti tulen kynttilään. Siinä katseli Miili nyt sanomattoman tuskan vallassa veljeä, joka huokaillen pää kätten varassa yhä tuijotti lattiaan. Lattia ihan keinui Miilin alla, hän vapisi kuin herkkä haavanlehti, koko hänen onneton olemuksensa oli täynnä mykkää itkua, mutta hän ei saanut sanaakaan suustaan. Äänettömänä tuijotti hän veljeensä, joka huojui edestakaisin tuolilla ravistellen päätään. Miili kuuli porstuasta askeleita. Hän näki Mirtsan, joka viittoi hänelle kädellään. Ajurin kello kilahti kerran pihalla. Kauempaa kuului meren mykkä mutina, joka taasen kolkutti kuin suuren tuntemattoman käsi rantakallioita, kolkutti kuin pahaa, paatunutta omaatuntoa.

Miili hoipersi eteiseen.

Outo, öinen vieras nousi tuolilta. Kun hän ei huomannut enää Miiliä, alkoi hän käydä edestakaisin huoneessa. Äkkiä hän seisahtui. Rajattoman raivo-
puuskan pimittämänä hän kohosi kuin kovettuneena pystyyn, sieppasi tuolin ja heitti sillä vuodepeilin pirstaleiksi. Äsken kuvastimesta heijastuneet kasvot kalseine, kivettyneine katseineen taittuivat mo-

niin särmiin särkyen moniksi sirpaleiksi. Tuntui kuin mies olisi viskellyt ympärilleen oman sielunsa särkyneitä sirpaleita. Tämä näky kiihoitti häntä yhä enemmän. Raivoten tarttui hän sänkyyn, nosti sen ilmaan ja heitti hirveästi huutaen vasten uunia. Oviverhon lasiputket sihisivät ja sähisivät kuin käärmeenpoikaset. Samassa tarttui joku häneen takaapäin. Kohotettu revolveri kädessä seiso rouva hänen takanaan. Mies iski käteen ja kaatoi vaimon lattialle, otti maasta revolverin ja heitti sen ikkunasta pihalle. Ruutu sälähti. Mies hätkähti, seiso hetken hiljaa, sitten hän syöksyi suin päin pihalle ja hypähti ajurin kuomuun. Kalliolta kuului kavion kopsetta, mikä loittoni pitkin hämärää rantatietä. Joku lentotähti singahti avaruuteen. Meri kohisi ja kolkutti kolkosti kallioita . . .

Miili oli väsyneenä nukahtanut erään sivuhuoneen sohvalle. Hän oli itkenyt, itkenyt eikä sillä itkulla näkynyt loppua olevan.

Hänen hartiansa vavahtivat, hän kyyristyi kokoon kuin eläin, jota ruoskittu on.

Mirtsa koetti häntä lohduttaa ja sai hänen sohvalle lepäämään, mutta yhä kiersi kyyneleitä hänen kau-

niista silmistään. Jumalan rakeet ja rankkasateet kävivät läpi hänen nuoren sielunsa. Lopulta hän nukkui uupuneena lohduttomaan, levottomaan uneen, uupui omiin onnettomiin, kurjiin kyyneliinsä.

Miili heräsi aamu-yöllä siihen, että joku kosketti häntä. Hän raotti punettuneet, itkettyneet silmänsä ja näki poliisin, joka taskusähkölampulla valaisi hänen kasvojansa. Porttolassa oli tehty yöllinen tarkastus. Poliisi selitti, että Miilin piti tulla tutkittavaksi ja kirjoihin merkittäväksi poliisikamariin kl. 9 aamulla. Miili oli kuolemanväsynyt äskeisistä mielenpurkauksistaan ja kauheasta kohtauksestaan veljensä kanssa. Hän höpisi jotakin, sopottaen sekavia sanoja ja vaipui horrostilan tapaiseen uneen, joka oli katkennut kuin hämärässä häilyvä, liikkuva lanka kierivästä kerästä.

Yöllä oli satanut hiukan lunta, maa oli kuin hienon villavaipan peittämä. Miili asteli pää kumarassa pitkän merenrantatietä kohden kaupunkia. Hän oli vetänyt huivinnurkan silmilleen, hän ei tahtonut näyttää surkeata häpeäänsä kenellekään. Maa loisti valkeana hänen tuskantiellään, hän häpesi jättäessään

likaisia jälkiä puhtaaseen, koskemattomaan lumeen, ikäänkuin hän olisi tallannut alleen jotain puhdasta ja pyhää omassa itsessään. Hän ei kulkenut enään mitään epämääräistä tummaa ja tuntematonta kohden, vaan varmaa, valotonta, kovaa kohtaloa kohden. Hän heittäisi kerran häpeänsä, huolettomana kaikista turhista tuskista, tarjoten tulijoille ruumiinsa kuluttavaa, kivuloista tulta. Hänen sielunsa surkastuisi astuessaan pitkin kadotuksen katuja. Ja kukapa hänen sieluansa kysyisikään? Hänen sielunsa oli kuin kuva Mirtsan seinällä, onneton orjatar, jonka kädet olivat sidotut. Mutta kuka oli sitonut hänen sielunsa siivet, sitä hän ei käsittänyt kulkiessaan heräävää kaupunkia kohden. Hän katseli hetken taakseen. Kiertäen seurasi hänen takanaan lukematon joukko mustia jälkiä valkeassa lumessa. Ne seurasivat häntä ikäänkuin syyttäen.